

“ХРОНІКИ НТШ” ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИСВІТЛЕННЯ ЕТНОЛОГІЧНОГО НАУКОВОГО ДОРОБКУ ЧЛЕНІВ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА

У статті на матеріалах «Хронік НТШ» розглядається питання висвітлення етнологічного наукового доробку членів Наукового товариства ім. Шевченка. Простежено, як на сторінках даного видання формувалося наукове знання про розвиток української етнології в Науковому товаристві ім. Шевченка. Виділено окремі аспекти та напрямки, за якими подавався огляд етнологічної діяльності в «Хроніках НТШ» шляхом аналізу відповідних структурних підрозділів зазначеного видання, де була вміщена інформація, яка стосується поставленої автором проблеми.

Ключові слова: Наукове товариство ім. Шевченка, етнологія, етнографія, історіографія, Товариство, НТШ, «Хроніки».

Наукове товариство ім. Шевченка (далі – НТШ, Товариство) залишило помітний слід у становленні української етнології та на довгий час визначило напрям етнографічного дослідження українських земель, які знаходилися під владою іноземних держав. Враховуючи вагомий досягнення у цьому напрямку, вчені НТШ робили огляди етнологічного доробку окремих його членів, які відзначилися як невтомні дослідники культури та побуту українців різних етнографічних регіонів. Важливість подібних досліджень важко переоцінити, оскільки саме завдяки методичній етнографічній роботі етнологи Товариства зібрали значний масив даних, що й на сьогодні є джерельною базою для етнологічних студій.

Одним із видів праць, що можуть бути використані для аналізу етнологічного наукового доробку окремих членів Товариства, є офіційні видання цієї організації серед яких на окрему увагу заслуговують «Хроніки НТШ» (далі – «Хроніки»), в яких міститься інформація, що стосується наукової роботи в даній організації. Серед документальних джерел протокольного характеру та інших відомостей у «Хроніках» на особливу увагу заслуговують матеріали, що містять елементи наукового аналізу етнологічного доробку членів Товариства, оскільки вони дозволяють виявити офіційну позицію НТШ щодо етнологічних здобутків вказаної організації в цілому та окремих його членів зокрема.

Окремим типом матеріалів, в якому подавалися оцінки етнографічній діяльності членів НТШ були некрологи. Як правило, такі матеріали друкувалися в «Хроніках» без вказівки на їх авторство та висвітлювали науковий та творчий шлях вчених Товариства, які пішли з життя. У даному контексті варто згадати некролог київського члена Етнографічної комісії М. Лисенка [1]. Оцінка наукових здобутків вченого в галузі музичної етнографії підкреслювала загальний високий науковий рівень вчених-членів Товариства, які своєю працею відкривали для світу багатство української культури. М. Лисенко робив це шляхом творчої обробки українських народних пісень та наступної їх популяризації як в Україні, так і за кордоном. Як зазначається на сторінках «Хронік», «Лисенко став творцем української національної музики; він положив також трівки підвалини під розвій української музичної етнографії, випровадив українську народну пісню зпід сільської стріхи у широкий світ та здивував своїх і чужих її оригінальністю і красою. Своєю многосторонньою композиторською діяльністю двигнув Лисенко українську музичну культуру та зв'язав її з поступом світової музики, яку й збагатив віковим надбанем українського народу» [1, с.23].

Крім того, важливе значення в контексті нашого дослідження має серія статей надрукованих у «Хроніках» про етнологів НТШ, в тому числі й закордонних його представників, де подавалися характеристики їхнього наукового внеску в розвиток етнологічного знання в Україні. Наводилися також короткі біографії нових членів Етнографічної комісії, зокрема, І. Свенціцького [2, с.55-56]. В «Хроніках» згадувались також досягнення іноземного члена НТШ Р. Кайндля на ниві етнографічного дослідження українського народу на теренах Галичини та Буковини [2, с.59-62].

Але найбільше інформації про етнографічні здобутки членів Товариства у «Хроніках» містилося переважно в розділі «Некрологи», де розглядався життєвий і творчий шлях відомих етнологів НТШ із світовим ім'ям – І. Франка, Ф. Вовка, В. Шухевича та менш знаних членів Етнографічної комісії таких як М. Павлик [3, с.89-131] та ін. У рубриці «Почесні члени» подано розгорнуту характеристику наукових здобутків І. Франка разом із оглядом основних етапів розвитку НТШ, включаючи аналіз видань та структурних підрозділів Товариства до діяльності яких активно долучився вчений. У цьому контексті особлива увага приділена роботі І. Франка в Етнографічній комісії та її друкованих органах, хоча етнологічна складова наукових здобутків вченого в некролозі не отримала належної оцінки. У «Хроніках» зазначалося, що з 1898 по 1907 р. (до початку хвороби) вчений працював лише в НТШ і цей період його діяльності був «найінтензивніший, найпродуктивніший та найкористніший для нашого письменства» [3, с.91].

Серед низки некрологів виділяється некролог приурочений до роковин смерті Ф. Вовка, в якому детально аналізуються наукові здобутки вченого. Зокрема, проаналізовано його дослідження як етнографічного, так і етнологічного характеру. Тут виділено також і антропологічні дослідження вченого та їх результати, які вплинули на розвиток етнологічного знання в Україні. Вже сам розподіл праць Ф. Вовка на етнографічні та етнологічні говорить про глибокий аналіз наукової спадщини вченого. У некролозі наводились найважливіші висновки вченого, що стосувалися антропологічного типу українців та його поширення на території українських земель, а також матеріальної і духовної культури українців, їх звичаїв,

весільних та поховальних обрядів, при цьому зазначалося, що Ф. Вовк «не обмежував ся одначе самим описом, але старався кожну річ відповідно пояснити, через те ся праця дуже важна для кожного, хто тільки хоче пізнати глибоше культуру й душу українського народу» [3, с.123]. Наголошувалося також і на тому, що власне вчений стояв біля витоків Етнографічної комісії НТШ та був ініціатором її створення, входячи до її керівного складу та очолюючи її на певному етапі. Виділялася також важлива роль Ф. Вовка як засновника та редактора етнологічного видання під назвою «Матеріали до українсько-руської етнології». Важливим напрямком роботи на майбутнє визначалось зібрання всієї наукової спадщини вченого та її переклад на українську мову для того, щоб зробити її доступною широкому загалу українських читачів.

У некролозі присвяченому В. Шухевичу охарактеризовано етнографічні здобутки вченого на прикладі п'ятитомника «Гуцульщина», за який, відповідно до матеріалів «Хронік», його і було обрано дійсним членом НТШ [3, с.107-109]. Крім того, відзначено активну діяльність В. Шухевича зі збирання етнографічних матеріалів для поповнення відповідних музейних колекцій, а також його організаційних заходів спрямованих на популяризацію знань з етнографії України.

Що стосується некролога присвяченого М. Павлику, то в ньому є лише окремі згадки про етнографічні праці вченого, в тому числі і методологічного характеру, але фактично відсутні дані про участь М. Павлика в етнографічних експедиціях та його діяльність як збирача і впорядника етнографічних матеріалів [3, с.102-104]. У той же час велику увагу зосереджено на політичній діяльності М. Павлика.

Таким чином, відповідно до матеріалів «Хронік» в період Першої світової війни етнографічна діяльність НТШ була фактична згорнута, а окремі досягнення у цьому напрямку мали епізодичний характер. Крім того, Етнографічна комісія за цей період понесла суттєві кадрові втрати: пішли з життя такі видатні українські етнологи як Ф. Вовк, І. Франко, В. Шухевич та ін., що не могло не позначитись на стані розвитку етнологічної науки в Товаристві. У роки війни НТШ фактично втратило провідних етнологів, які були б відомими в Європі та визначали напрямок етнографічних досліджень в Україні. Перші ж узагальнення їх внеску в розвиток української науки приурочені до роковин смерті вказаних вчених не завжди відрізнялися ґрунтовністю та містили, переважно, загальні відомості про життєвий і творчий шляху дослідників лише з короткими згадками про їх досягнення як етнографів.

Як ми вже зазначали, узагальнення етнологічного доробку членів НТШ на сторінках «Хронік» подавалися також і у вигляді біографій новообраних членів. Що стосується некрологів, то в пізніших виданнях «Хронік» вони поділялися за наступним принципом: почесні, дійсні та звичайні члени Товариства. Так, в частині 63-64 в розділі «Біографії нововибраних членів» був проаналізований етнографічний науковий доробок Г. Стрипського, що полягав у дослідженні побуту українців Угорської Русі та україно-угорських культурних зв'язків [4, с.41-42]. У некролозі ж М. Зубрицького окремо був виділений етнографічний аспект наукових пошуків вченого, зокрема було перераховано його матеріали вміщені в «Записках НТШ», «Матеріалах до української етнології» та інших виданнях, де містилися його праці етнологічного характеру [5, с.56-59].

Відповідна тенденція до узагальнень етнологічних наукових досягнень членів Товариства в більш пізніх номерах «Хронік» простежувалася помітніше. Так, слід відзначити, що в частині 65-66 містяться матеріали про наукову діяльність членів НТШ. Зокрема, у вказаному номері «Хронік» на особливу увагу заслуговує некролог приурочений до роковин смерті В. Ягіча [6, с.54-60], який тривалий час був закордонним дійсним членом НТШ. Не дивлячись на те, що вченого більше цікавили проблеми філологічного характеру він у своїх працях досліджував і проблеми суто етнографічні. Варто лише зауважити, що в багатьох виданнях Товариства можна знайти рецензії В. Ягіча на етнологічні дослідження українських вчених-членів НТШ. Автор вказаного некрологу І. Зілинський, хоча і зосередив свою увагу більше на оцінці вченим проблеми розвитку української мови, але в той самий час відзначив, що «Ягіч до кінця свого життя живо цікавився діяльністю Наукового Товариства ім. Ш.» [6, с.60]. Таким чином, некролог містить висновки, які прямо чи опосередковано торкаються огляду стану розвитку етнологічної науки в НТШ, а також погляди відомого європейського вченого щодо проблем етнографічного дослідження українського народу. Так, зокрема, І. Зілинський зауважив, що «в 1907 р. відкинув Ягіч знану працю про Славян Фльоринського, призначену для «Енциклопедії славянської фільології» головно ізза того, що сей київський славіст признав самостійність Словакам, лужицьким Сербам, Кашубам, лиш Українців старався змести з лица землі та зчеркнув їх із своєї етнографічної карти» [6, с.59].

Таким чином, одним із важливих напрямків роботи НТШ в міжвоєнний період стало вшанування пам'яті колишніх його членів, які відійшли у небуття, відзначення ювілейних дат наукової діяльності етнологів Товариства. Огляд життєвого та творчого шляху І. Франка був початком серії відповідних некрологів, статей та окремих згадок про науковий доробок етнографів Товариства.

Зокрема, члени НТШ намагалися вшанувати пам'ять В. Гнатюка присвятивши йому окремий том «Матеріалів до етнології й антропології» [7, с.74-75], в якому була вміщена вступна стаття З. Кузеля присвячена етнологічним здобуткам В. Гнатюка [8]. Це була перша найбільш розгорнута праця про етнографічні наукові здобутки вченого, в якій подавалася низка оцінок його внеску в розвиток української етнології. З. Кузеля, зокрема відзначив, що «разом з І. Франком і акад. М. Грушевським Покійник зачерпнув був широку програму для праць Етнографічної Комісії і сам виконував її найважливі постанови, брав на себе найтяжчі завдання» [8, с.IV]. Був поданий також огляд роботи вченого щодо розробки методичних рекомендацій для збирання етнографічного матеріалу, а також високо оцінена його діяльність як рецензента на етнографічні праці як членів НТШ, так і іноземних етнографів.

Відповідно окрема стаття про В. Гнатюка була вміщена в «Хроніках» у вигляді некрологу, де подавався життєвий та творчий шлях вченого, а також подавалися оцінки його наукових здобутків як членами НТШ, так

і європейськими вченими. Зазначалося, що саме завдяки В. Гнатюку Етнографічна комісія досягла вагомих результатів у своїй діяльності, оскільки «головно завдяки його енергії, меткості й відданості улюблених справі Комісія довершує великого діла систематичного збирання, опрацювання й видання скарбів української народної творчості. Не обмежуючися записами від випадкових збирачів, Комісія організує виправи в ту, чи іншу околицю, здобуває й виховує цілий ряд власних постійних кореспондентів, з яких деякі виробилися на поважних етнографів. Це великою мірою була заслуга Покійного» [9, с.124].

У некролозі наведені дані про етнографічні експедиції В. Гнатюка та їх результати, але найбільш важливим, з нашої точки зору, є те, що тут містяться перші історіографічні узагальнення, що стосуються відгуків на етнологічні здобутки вченого. Зокрема, зазначається, що «В. Гнатюк стає признаним авторитетом в українській етнографії. На праці його появляються вельми прихильні рецензії по факхових наукових часописах («Archiv f. sl. Philologie», «Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien», «Zeitschrift f. österreichische Volkskunde», «Národopisný Sborník» і „Národopisny Věstník» у Празі, «Listy filologické» у Празі, «Wisła», «Известия Отд. русск. яз. и сл. Академії Наук» у Петербурзі, «Етнографическое Обозрение», «Кіевская Старина» та ін.» [9, с.125]. Таким чином, із наведених даних можна зробити висновок про визнання наукових заслуг В. Гнатюка як європейськими, так і російськими вченими, а відповідні історіографічні узагальнення рецензій на праці вченого на сторінках «Хронік» впливали на оцінку етнологічного напрямку роботи НТШ в цілому.

Подібного роду некрологи не завжди відрізнялися такою інформативністю як у випадку з В. Гнатюком. Зовсім інше спрямування мав некролог висвячений О. Барвінському [10]. Вчений після реорганізації НТШ, до того як її очолив М. Грушевський, був його головою (1892-1897 рр.), а після створення Етнографічної комісії тривалий час був її керівником (1898-1905 рр.), а потім декілька років був її членом. Але про етнографічний напрямок роботи О. Барвінського немає жодної згадки, хоча зазначається, що він був головою мовної й археографічної комісії та акцентується увага на його заслугах як політика і громадського діяча. Разом з тим, у всіх попередніх номерах «Хронік» до 1905 р. включно О. Барвінський згадується як голова Етнографічної комісії [11, с.28; 12, с.23; 13, с.27; 14, с.26], лише відповідно до результатів засідань членів вказаного структурного підрозділу НТШ від 13 червня 1905 р. зазначалося, що вченого на цій посаді замінив Ф. Вовк [15, с.11]. Таким чином, діяльність вченого в Етнографічній комісії залишилася повністю поза увагою в даному некролозі.

Деякі з видань «Хронік» у міжвоєнний період не давали жодної цінної інформації щодо стану справ та оцінки етнографічного напрямку роботи в НТШ. Це стосується 71 частини вказаного видання, яка вийшла в 1932 р. та містила огляд стану справ в Товаристві за 1930-1932 рр. Тут лише подавався перелік зреферованих праць на засіданнях філологічної секції, з яких можна дізнатися назви декількох підготовлених етнографічних досліджень за авторством Ф. Колесси, І. Свенціцького [16, с.22-23], а також була вказівка на те, що 30 грудня 1930 р. відбулося спільне засідання всіх секцій НТШ з нагоди ювілею 30-літньої наукової діяльності З. Кузеля, де, як «прелегентами були: др. Ф. Колесса – про етнографічні та етнологічні праці Ювілята і др. І. Раковський про життя Ювілята» [17, с.9]. Але залишається лише здогадуватися, які саме етнографічні та етнологічні праці вченого обговорювалися та які вони отримали відгуки, оскільки не було надруковано жодних даних про перебіг святкування цієї події. З впевненістю можна стверджувати лише те, що практика узагальнення етнологічних здобутків вчених НТШ у формі відзначення ювілеїв їх наукової діяльності або вихід статей приурочених до роковини їх смерті в міжвоєнний період стає все більш помітною тенденцією на сторінках «Хронік».

Вона простежується і в наступних номерах «Хронік». Так, в частині 72 від 1935 р. даного видання була вміщена вступна стаття І. Крип'якевича приурочена до роковин смерті М. Грушевського, де були лише окремі натяки на етнографічні здобутки вченого організації ним етнографічної роботи в НТШ [18]. Серед учнів М. Грушевського згадуються вчені, які зробили вагомий в розвиток етнології в Товаристві, зокрема, З. Кузеля та М. Кордуба, а серед заснованих головою НТШ видань згадуються «Матеріали до українсько-руської етнології» та «Етнографічний збірник». В цілому ж діяльність М. Грушевського в напрямку розвитку етнології в Товаристві та його здобутки на цій ниві фактично залишилися без належної уваги, тому що акцент робився на історичних дослідженнях вченого.

У той же час ми можемо зробити висновок про те, що етнологічні наукові досягнення М. Грушевського та особливо його організаційна робота у цьому напрямку була помічена вченими НТШ, оскільки під час огляду діяльності Етнографічної комісії з період 1932–1934 рр. вказувалося, що окреме засідання цього підрозділу була приурочено до роковин смерті М. Грушевського, на якому виступив Ф. Колесса з доповіддю на тему: «М. Грушевський як дослідник українського фольклору» [19, с.83]. За відсутності вказівок на зміст доповіді не можна встановити рівень теоретичного узагальнення його етнографічної діяльності в межах НТШ та виділити погляди членів цієї організації на значення М. Грушевського як організатора етнологічної роботи в Товаристві.

У розділі «Діяльність Секцій» [20] в рубриці «Спільні засідання секцій Н.Т.Ш.» знаходились відомості про два важливих з точки зору нашого дослідження засідання членів Товариства: 27 травня 1933 р. з нагоди відкриття пам'ятника І. Франку, де зачитані реферати І. Свенціцького та Я. Гординського про наукові здобутки вченого, а також засідання 8 грудня 1934 р. присвячене вшануванню пам'яті М. Грушевського, на якому з доповідями виступили К. Левицький, І. Крип'якевич та І. Свенціцький [21]. Таким чином, як помітно з матеріалів «Хронік», члени НТШ аналізували науковий доробок своїх членів та давали оцінку їх здобуткам в тому числі і етнографічним. Але, на жаль, у вказаному виданні містяться лише згадки про подібного роду узагальнення без фіксації самого тексту вищевказаних реферативних доповідей навіть на протокольному рівні, як це робилося в «Хроніках» довоєнного періоду.

Подібного роду інформація знаходилася і в наступному 73 номері «Хронік» за 1937 р., де вказувалося, що голова Етнографічної комісії з нагоди роковин смерті подав огляд наукової діяльності видатного етнографа В. Шухевича та першого голови комісії О. Барвінського, але також без зазначення змісту вищевказаних доповідей [22, с.62].

За результатами діяльності Етнографічної комісії вперше за довгий час згадується етнографічна експедиція Ф. Колесси на Середнє Полісся у вересні 1932 р. про хід і результати якої було оголошено на засіданні [23, с.83], хоча при цьому не було надруковано жодної звітної інформації про вказану експедицію як це практикувалося в НТШ раніше. Тобто, можна помітити зниження наукового рівня роботи етнографів, які вже не подавали детальні звіти про результати етнографічних експедицій, які друкувалися у «Хроніках» довоєнного періоду.

Оцінюючи роботу Етнографічної комісії в плані збирання етнографічного матеріалу, варто відзначити вихід першої за довгий період «Програми для записування косарських звичаїв» у грудні 1934 р., що була надрукована у 1600 примірниках [23, с.83]. У наступному номері «Хронік» також зазначалося, що в червні 1935 р. комісія видала «Квестіонар для записування похоронних звичаїв і вірувань у загробне життя» у 1500 екземплярах [24, с.62]. Тобто, незважаючи на суттєве послаблення етнографічної роботи в НТШ можна виділити окремі спроби продовжити колишню масштабну роботу членів Етнографічної комісії зі збирання етнографічних матеріалів, що насправді лише нагадували про колишній розмах етнологічної діяльності в цій організації.

У міжвоєнний період на сторінках «Хронік» було лише декілька згадок про етнографічні експедиції НТШ, оскільки широкомасштабної роботи зі збирання етнографічного матеріалу в цей час не проводилося. А інформація про окремі індивідуальні експедиції членів Етнографічної комісії, зокрема З. Кузеля, не закінчувалася вже традиційними до цього часу обговореннями результатів цих експедицій у формі наукового звітування. Це говорить про відсутність системної роботи членів Товариства в цей період зі збирання етнографічних матеріалів та відхід від наукової методики звітування, навіть у тих небагатьох випадках, коли етнографічні експедиції, хоча і в досить скромному масштабі, але все ж таки проводились.

Крім того, дещо змінилася форма подачі матеріалу в «Хроніках», що вплинуло на огляд етнографічної діяльності членів Товариства. Так, в розділі «Діяльність секцій і комісій» перестала вміщуватися детальна інформація щодо реферування, рецензування та рекомендації до друку праць членів Етнографічної комісії, а лише, як правило, подавалися назви рефератів зачитаних на секціях та їх кількість. Це суттєво знизило рівень «Хроніки» як джерела до історіографічного аналізу розвитку етнології в НТШ, оскільки реферування етнографічних праць було досить часто пов'язано не лише з переповіданням їх змісту, але й з їх оцінкою з боку колег по організації. Це, у свою чергу, формувало у читача загальне враження про перебіг етнографічної роботи в Товаристві. Але в даному випадку відсутність подібного роду інформації можна пояснити досить малою кількістю, а подекуди і відсутністю етнологічних наукових праць та етнографічних збірок матеріалів, що не дозволяло систематично подавати такі огляди та проводити внутрішню рецензування підготованих до друку праць.

Останні ж номери «Хронік» фактично давали дуже мало інформації про етнографічну роботу в Товаристві. Підрозділ, який стосувався діяльності Етнографічної комісії за об'ємом був менше однієї сторінки та містив, як правило, інформацію про засідання комісії та назви оголошених на них рефератів. На окрему увагу заслуговують лише статті та некрологи, де робилися спроби оцінок етнографічних досягнень членів НТШ з відповідним аналізом етнологічних досліджень.

Таким чином, аналіз матеріалів «Хронік» свідчить про наявність теоретичних узагальнень етнографічного доробку членів НТШ з боку колег по організації, а в деяких випадках на сторінках вказаного видання можна простежити дослідження стану висвітлення у літературі окремих відомих етнологів Товариства. Досить помітною тенденцією в інформаційному наповненні «Хронік» стали узагальнення етнологічних наукових досягнень членів НТШ. Ця тенденція намітилася незадовго до подій Першої світової війни та підсилася в міжвоєнний період аж до часу змушеного саморозпуску НТШ у січні 1940 р. В цілому ж інформація, яка вміщувалася у «Хроніках» дозволяє не лише проаналізувати, як розвивалася українська етнологія в НТШ, але й з'ясувати, як відбувався процес накопичення знань з цієї проблематики.

Джерела та література

1. Микола Лисенко (некрольог) // Хроніка НТШ. – Львів, 1912. – Вип. IV. - Ч. 52. – С. 18-23.
2. Біографії нововибраних членів // Хроніка НТШ. – Львів, 1918 – Вип. I-III. - Ч. 60-62. – С. 48-88.
3. Некрольоги // Хроніка НТШ. – Львів, 1918 – Вип. I-III. - Ч. 60-62. – С. 89-131.
4. Біографії нововибраних членів // Хроніка НТШ. – Львів, 1920. – Вип. I-II. - Ч. 63-64. – С. 41-46.
5. Некрольоги // Хроніка НТШ. – Львів, 1920. – Вип. I-II. - Ч. 63-64. – С. 47-67.
6. Некрольоги // Хроніка НТШ. – Львів, 1922. – Вип. I-II. - Ч. 65-66. – С. 54-63.
7. Діяльність секцій і комісій // Хроніка НТШ. – Львів, 1930 – Вип. I-II. - Ч. 69-70. – С. 69-78.
8. Кузеля З. Переднє слово // Матеріали до етнології й антропології. – Львів, 1929. – Т. XXI-XXII. – Ч. 1. – С. III-XII.
9. Володимир Гнатюк // Хроніка НТШ. – Львів, 1930 – Вип. I-II. - Ч. 69-70. – С. 123-126.
10. Олександр Барвінський // Хроніка НТШ. – Львів, 1930 – Вип. I-II. - Ч. 69-70. – С. 126-131.
11. Діяльність секцій і наукових комісій Товариства // Хроніка НТШ. – Львів, 1900. - Ч. 1. – С. 27-35.
12. Склад комісій Наукового Товариства імени Шевченка // Хроніка НТШ. – Львів, 1902. - Ч. 9. – С. 22-25.
13. Склад комісій Наукового Товариства імени Шевченка // Хроніка НТШ. – Львів, 1904. - Ч. 17. – С. 26-29.
14. Склад комісій Наукового Товариства імени Шевченка // Хроніка НТШ. – Львів, 1905. - Ч. 21. – С. 25-29.
15. Засідання секцій // Хроніка НТШ. – Львів, 1905. - Ч. 23. – С. 7-11.
16. Діяльність секцій // Хроніка НТШ. – Львів, 1932. - Ч. 71. – С. 22-24.
17. Діяльність Відділу // Хроніка НТШ. – Львів, 1932. - Ч. 71. – С. 6-12.

18. Крип'якевич І. Михайло Грушевський (некролог) // Хроніка НТШ. – Львів, 1935. - Ч. 72. – С. 5-9.
19. Комісії // Хроніка НТШ. – Львів, 1935. - Ч. 72. – С. 82-85.
20. Діяльність секцій // Хроніка НТШ. – Львів, 1935. - Ч. 72. – С. 76-81.
21. Спільні засідання секцій Н.Т.Ш. // Хроніка НТШ. – Львів, 1935. - Ч. 72. – С. 81.
22. Діяльність Секцій і Наукових Комісій // Хроніка НТШ. – Львів, 1937. - Ч. 73. – С. 50-72.
23. Комісії // Хроніка НТШ. – Львів, 1935. - Ч. 72. – С. 82-85.
24. Діяльність Секцій і Наукових Комісій // Хроніка НТШ. – Львів, 1937. - Ч. 73. – С. 50-72.

Конта Р. М. «Хроніки НТШ» как источник к освещению этнологического научного наследия наработки членов Научного общества им. Шевченко.

В статье на материалах «Хроник НТШ» рассматривается вопрос освещения научного наследия членов Научного общества им. Шевченко. Прослежены основные тенденции формирования научных знаний об этнологических достижениях членов Научного общества им. Шевченко. Выделены отдельные аспекты и направления, за которыми подавался обзор этнологической деятельности в «Хрониках НТШ» путем анализа соответствующих структурных подразделений указанного издания, где находилась информация, которая касалась поставленной автором проблемы.

Ключевые слова: Научное общество им. Шевченко, этнология, этнография, историография, Общество, НТШ, «Хроніки».

Konta R. M. «Chronicles of NTSh» as source of illumination of ethnologic work of members of Shevchenko Scientific Society.

The problem of review of ethnologic work of members of Shevchenko Scientific Society is examined in the article based on materials of «Chronicles of NTSh». The basic tendencies of forming of scientific knowledge about ethnologic achievements of members of the indicated organization are traced. Separate aspects and directions after which the review of ethnologic activity was given in to «Chronicles of NTSh» by the analysis of the proper structural subdivisions of the indicated edition are selected where the contained information which touches the problem put an author was.

Keywords: Shevchenko Scientific Society, ethnology, ethnography, historiography, Society, NTSh, «Chronicles».

УДК 327(477)

Н. М. Чорна

РОЛЬ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОСТІ У ЄВРОПІ ТА СВІТІ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ

У статті проаналізовано праці українських та зарубіжних дослідників, у яких обґрунтовується роль України та Польщі у забезпеченні стабільності у Європі та світі, розглядається їх участь у формуванні безпекового простору Центрально-Східної Європи. Значну увагу приділено співпраці двох держав у світлі євроатлантичної інтеграції. З'ясовано міру наукового обґрунтування проблеми, вказано на необхідність її подальшого вивчення.

Ключові слова: Україна, Польща, безпека, стабільність, історіографія.

Аналіз численних публікацій, у яких тією чи іншою мірою осмислюються проблеми історичного поступу Центрально-Східної Європи, розвитку України та Польщі, сьогоденних міжнародних відносин, невіддільною ознакою яких є процеси європейської та євроатлантичної інтеграції тощо, свідчить, що дослідники та науковці, зосереджуючись на вивченні будь-якої з означених проблем, як правило, рідко оминають увагою питання геополітичної ваги українсько-польського партнерства, його значення для підтримки європейської й світової безпеки та стабільності. Означений аспект перебуває у полі зору, насамперед, політологів, фахівців у сфері геополітики. Разом з тим, його зміст значною мірою (нехай і контекстно) розкривається у працях істориків.

Метою розвідки є з'ясування ступеня наукового обґрунтування ролі України та Польщі у забезпеченні стабільності у Європі та світі, визначення характеру висвітлення проблеми у працях українських та зарубіжних дослідників.

Значної уваги у світлі проблеми, що досліджується, заслуговують публікації американського політолога, одного із найбільш впливових геостратегів З. Бжезінського. Упродовж 1990–2000-х рр. вчений опублікував ряд праць, у яких обґрунтував стратегічний характер взаємодії України й Польщі, проаналізував доцільність розширення кордонів Альянсу далі на Схід та визначив геополітичні розрахунки сторін, будь-якою мірою дотичних до процесів євроатлантичної інтеграції. Поза сумнівом, найбільш принципові міркування мають місце у "Великій шахівниці" [1]. Разом з тим, не меншої уваги заслуговують інші публікації вченого [2–3]. На сторінках своїх досліджень З. Бжезінський звертає увагу на перспективність та необхідність українсько-польського партнерства, високо оцінює його роль у підтримці й збереженні європейської безпеки. Детально проаналізувавши стосунки у чотирикутнику Україна – Росія – Польща – Захід, політолог дійшов висновку, що українсько-польське примирення стало наслідком впливу системи безпеки НАТО та просування кордонів Альянсу на Схід. Наскрізною ідеєю геополітичної парадигми З. Бжезінського є порівняння історичної місії українсько-польського альянсу з місією, яку довелося у свій час виконати франко-німецькому тандему.